

מעצר בית - אופיו ומהותו

מעצר בית הוא למעשה חלופת מעצר אשר פוגעת במידה פחותה באופן יחסי בחירות החשוד או הנאשם בפלילים. מעצר בית יכול להינתן הן על-ידי קצין משטרה בסיום החקירה והן על-ידי בית המשפט הדן בשאלת הארכת מעצרו של חשוד. עו"ד אסף דזק מסביר אודות אופיו ומהותו של מעצר הבית ומפרט אודות תנאיו.

מהו מעצר בית?

מעצר בית, המכונה גם שחרור בערובה או שחרור בתנאים מגבילים, מהווה חלופה למעצר במתקן כליאה שהחלטה על קיומה הינה בסמכות קצין חקירה משטרתית ובית המשפט. חלופה זו מגבילה את תנועת העצור למקום מגוריו ואוסרת עליו לצאת ממנו ללא אישור למקומות אחרים. מעצר הבית מוצע במגבלות ובתנאים משתנים החל ממעצר חלקי ועד מלא, ובמאמר זה נפרט אודות תנאיו ומשמעותו.

סיבת קיומו של מעצר בית

עקב השלכות מרחיקות לכת וקשות של מעצר במתקני כליאה, תנאיהם היורדים ופגיעתם בזכות יסוד חירות האדם, סדר דין פלילי לשנת 1996 קבע גם אפשרות למעצר בית מלא או חלקי. זוהי אפשרות המשמשת כחלופה למעצר במתקני כליאה במסגרת הליך [מעצר ימים](#) או מעצר עד תום הליכים, אשר בית משפט יכול להורות אודותיה בטרם וגם לאחר הגשת כתב אישום. החלופה נחשבת כבעלת פגיעה נמוכה יחסית בחירותו של הנאשם או החשוד בפלילים, ובנוסף לכך היא גם חוסכת בעלויות הליך המעצר ומקלה על העומס הקיים במערכות הכליאה.

מעצר בית על ידי קצין משטרה הממונה על החקירה

בסמכות הקצין הממונה על החקירה להורות על שחרורו של עצור בתחנת המשטרה מבלי להביאו להארכת מעצר בפני שופט. הקצין הממונה רשאי לשחרר את העצור בתנאים שונים כגון: ערבות עצמית, ערבות צד ג' והתחייבות עצמית להתייצב להליכי חקירה או למשפט בעניינו וכן שלא לשבש הליכי חקירה ומשפט. בנוסף, בסמכות הקצין הממונה לשחרר את העצור [בתנאים הבאים](#):

- (1) חובת הודעה על כל שינוי במען המגורים ובמקום העבודה;
- (2) איסור יציאה מן הארץ והפקדת הדרכון, לתקופה שלא תעלה על 3 חודשים;
- (3) איסור כניסה לאזור, לישוב או למקום בארץ, שיקבע, לתקופה שלא תעלה על 15 ימים;
- (4) איסור לקיים קשר או להיפגש עם מי שיקבע, לתקופה שלא תעלה על 30 ימים;
- (5) חובת מגורים או הימצאות באזור, בישוב או במקום בארץ, שיקבע, לתקופה שלא תעלה על 15 ימים;
- (6) חובה להתייצב בתחנת המשטרה במועדים שיקבע;
- (7) איסור יציאה ממקום המגורים במשך כל שעות היממה או חלק ממנה, לתקופה שלא תעלה על 5 ימים;

כאמור, בסמכות הקצין הממונה להורות על מעצר בית לתקופה שלא תעלה על **5 ימים בלבד**, ועל מנת להאריכה על המשטרה לפנות בבקשה להארכת המעצר לבית המשפט במחוז. יודגש, כי ניתן להשפיע על החלטת השופט התורן באמצעות ייצוג משפטי הולם של [עורך דין מעצרים](#) מנוסה בסוג זה של מעצרים. מדובר למעשה בהליך משפטי לכל דבר, בו מציגה התביעה את תיק החקירה ודורשת הארכת מעצר בית. מנגד, גם הצד הנתבע רשאי להציג את טיעונו ולהוסיף מידע ונתונים על הקיים בתיק החקירה. על סמך ממצאים אלו יחליט בית המשפט באם יש או אין צורך בהארכת מעצר בית, באם ניתן לשחרר את החשוד או שמא יש להחמיר את תנאיו להעבירו למתקן כליאה.

מחויבות בית המשפט לבחינת מעצר הבית

יש להבין כי שמירה על חירות האדם, במיוחד טרם קביעתו כאשם, מהווה תנאי המחייב כל שופט לפני החלטה על כליאתו של חשוד. זוהי החלטה שכל שופט נדרש לבחנה ולשקול אפשרויות ואמצעים פחותים

ביותר לשלילת החירות. הלכה למעשה, בחינת תנאי המעצר כוללת את מידת מסוכנת החשוד או הנאשם לציבור, ואת יכולתו לשיבוש החקירה המתנהלת נגדו. במידה ומוכיח בא כוחו של הנאשם או החשוד כי תנאים אלו לא מתקיימים, בית המשפט לרוב ישחררו ממעצר. לעומת זאת, אם תנאים אלו מתקיימים באופן חלקי בית המשפט יורה על מעצר בית מלא או חלקי.

אישור מעצר בית על ידי בית המשפט

על מנת שיאושר מעצר בית על עורך דינו של הנאשם או החשוד להוכיח כי סיבת מעצרו תוגשם גם בתנאים אלו, ללא צורך להחמיר על ידי מעצר במתקן כליאה. ההוכחה דורשת הצגת נימוקים לכך שהנאשם או החשוד לא יפעל לשיבוש החקירה, וכן שאינו מסוכן לציבור בכללותו או לפרטים ממנו כמו בן או בת זוג, או מגיש התלונה. בנוסף לכך, בית המשפט נוהג במקרים רבים להתחשב בהמלצה של שירות המבחן אודות המרת מעצר למעצר בית. מעבר לכך, על מנת להתיר מעצר בית יש להוכיח כי המעצר יבוצע בתנאי מגורים ופיקוח הולמים, ולעיתים אף תיידרש הפקדה מראש של כספי ערבות אשר יוחזרו בתום תקופת המעצר.

כמה מילים על [ההתמודדות הנפשית שצפוי לעבור עצור](#) המובא להארכת מעצר בפני שופט בבית המשפט - לפני שיטפלו בתיק שלך אתה תשמע ותראה תיקים של אחרים ואת החלטת השופט בינם, אתה תבין כי בקלות ובחתימת עט של שופט הוא מחליט אם לשחרר או לשלוח לשנים ארוכות נאשמים, מה שיחליש את רוחך וישבור אותך מדקה לדקה מנטלית. אתה תיחשף לאמוציות של משפחות שלמות שבאות לחזק את קרוביהם העצורים, ייתכן ותיחשף לעצורים מאושפזים במתקני בריאות הנפש ותראה דמויות שלא האמנת כי קיימים יצורים אנושיים כאלו וכאשר יגיעו אליך שמבחינתך אתה "טהור" וצדיק" ו"נורמטיבי", להבדיל מכל מה שראית, אז דע לך כי בעיני השופט אתה "כמוהם", שמבחינתו אם "זכית" להגיע למעמד של מעצר בית, סביר להניח שאתה בעיניו וצריך לטפל בכך בהתאם. לאחר המראות הקשים והסיטואציה המאיימת, יגיעו לתיק שלך התביעה תנסה להפוך אותך לעבריין מסוכן במטרה להאריך את מעצר הבית שלך או אף לשלוח אותך [למעצר עד תום ההליכים](#).

יש לקחת בחשבון כי סיטואציה לא פשוטה זו עלולה לפגוע בכך מנטלית ואפילו קרייריסטית, שכן לעיתים דורשת המשטרה ערב נוסף שיפקח עליך בעת מעצר הבית אותו אתה תעדיף לשמור בינך לבין עצמך ולא לשתף בזה איש, בייחוד לא קרובי משפחה או עמיתים לעבודה, מה שהופך את העניין שלך, הפעוט וה"קטן" (והוא באמת קטן) למשהו מנופח מעבר לכל פרופורציה הגיונית ומשם - לא משנה מה תהיה החלטת בית המשפט, אתה כבר לא אותו בן אדם.

תחושת הביזוי העצמי תנגן בנימי נפשך בעוצמה רבה, אתה תאשים את עצמך באופן תת הכרתי ותסתובב עם תחושת אשמה ימים וחודשים רבים על משהו שיתכן וכלל לא ביצעת או שאם כבר ביצעת, אז תחושת הרדיפה והענגה הפלילית: "אני פושע", "אני עבריין", תלווה אותך זמן רב גם אם בסופו של דבר יוחלט שלא להגיש נגדך כתב אישום או אם יגישו המשפט יסתיים בזיכוי מוחלט.

ערעור על החלטת בית המשפט

חשוב לציין כי גם במקרים בהם בית המשפט פסק על כליאה במתקן רגיל ולא במעצר בית, ניתן לערער על פסיקה זו באמצעות הגשת בקשה לעיון חוזר. הבקשה מוגשת על ידי עורך הדין לאותו בית המשפט במקרים בהם עולים טיעונים מצודקים שלא הוצגו כלל, או לא הוצגו כראוי בדיון הקודם. כמו כן, הגשת בקשה חוזרת אפשרית במקרים בהם נסיבות המקרה והתיק השתנו. מעבר לכך, במידה ובית המשפט לא מצא לנכון לשנות את החלטתו קיימת אפשרות גם להגשת ערר לערכאה משפטית גבוהה יותר, המציינת ומנמקת את הפגמים בהחלטת בית המשפט.

סוגי מעצר בית

מעצר בית נחלק לשלושה סוגים עיקריים הכוללים מעצר בית מלא, חלקי ופונקציונאלי:

מעצר בית מלא - מאפשר לעצור לשהות רק בבית שאושר למטרה זו ובתנאים ומגבלות שהוגדרו. העצור יוכל לצאת מהבית רק לצורכי ההליך המשפטי לרבות דיונים בבית המשפט, חקירות משטרתיות ופגישה עם עורך דין.

מעצר בית חלקי - משתנה בתנאיו בהתאם לנסיבות המקרה ולהחלטת בית המשפט. מעצר מסוג זה יכול

להתיר את ישיבת העצור במרפסת או חצר הבית, וכן יציאה של מספר שעות מהבית כפי שהוגדר על ידי בית המשפט. היציאה יכולה להיות בין היתר לצרכי עבודה, צרכים רפואיים או לשם התאווררות.

מעצר בית פונקציונאלי - מאפשר את יציאת העצור מהבית למספר שעות ביום שאינן מוגדרות מראש, כמו לחיפוש עבודה, קבלת טיפול רפואי או ליווי קרובי משפחה לטיפולים רפואיים.

ערעור על תנאי מעצר בית

על פי סעיף 43 לסדר הדין הפלילי, רשאי נאשם או חשוד לערער על תנאי מעצר הבית שלו באמצעות עורך דין בא כוחו, בין אם לצורך מעבר למעצר בית חלקי או להפחתת מגבלות ואיסורים. יחד עם זאת, חשוב לציין כי במקרים של אלימות במשפחה או סחר בסמים בית המשפט אינו ממהר לשנות את האיסורים והמגבלות שהטיל, או לשנות את המעצר לחלקי.

פיקוח על מעצר בית

אחד מתנאי הבסיס למעצר בית דורש את הימצאותם של ערבים המתפקדים כמפקחים אמינים ואחראיים. אנשים אלו שמכירים היטב את החשוד או הנאשם יכולים להיות קרובי משפחה של העצור או מכרים וחברים טובים. בית המשפט יתחקר את המפקחים ויוודא כי תנאי המגורים המוצעים עבור מעצר בית הינם ראויים והולמים, ומאפשרים שמירה על בריאותו וכבודו של העצור. הפיקוח על מעצר בית מלא יתנהל 24 שעות ביממה, ואילו במעצר בית חלקי הפיקוח יבוצע בהתאם להוראות בית המשפט, ולרוב יתקיים בשעות הערב והלילה. יש לציין כי לאחר 3 חודשי מעצר בית קיימת אפשרות לבקש לצאת לעבודה. לשם כך נדרש ערב במקום העבודה עצמו, וכן ערב אשר ילווה את העצור בצאתו לעבודתו ובחזרתו ממנה. בנוסף, המפקחים נדרשים להשגיח אחר העצור וליידע את המשטרה אודות כל הפרה של תנאי ומגבלות מעצר הבית.

פיקוח באמצעות איזיק אלקטרוני

עוד אמצעי פיקוח ומגבלה שבית משפט יכול להטיל על עצור בית מלא, הוא לחייבו באיזיק אלקטרוני המוצמד לרגל או ליד. מדובר באמצעי אכיפה ופיקוח אלקטרוני שהשימוש בו החל בשנת 2005. המכשיר שולח אותות אלקטרוניים הנקלטים על ידי מחשב מוקד המשטרה, ומאפשרים מעקב אחר מקום הימצאו של העצור ודיווח מיידי למוקדים רלוונטיים בגין חריגה ממתחם המותר לשימוש. יש לציין כי אמצעי פיקוח זה מיושם לרוב במקרים של עבירות פשיעה הנחשבות חמורות, כמו הריגה, רצח ועבירות מין.

איסורים והגבלות על מעצר הבית

בהתאם לנסיבות המקרה, בית משפט יכול להורות על מעצר בית בתנאים מגבילים. האיסורים והמגבלות עשויים לכלול בין היתר ביצוע שיחות טלפון, ביקורי אורחים או שימוש ברשת האינטרנט. כמו כן, ההגבלות על מעצר עשויות לכלול צווי עיכוב יציאה מהארץ והפקדת דרכון. מעבר למגבלות שהוטלו, רשאי העצור להתנהל בביתו כרצונו כל עוד לא עבר על הגבלותיו או שיבש הליכי חקירה, למשל על ידי העלמת ראיות או הדחת עדים. במידה והעצור הפר מגבלות ואיסורים שהוטלו עליו, בית המשפט יכול להחליט על החמרת תנאי מעצר, חילוט דמי ערבות, ואף להורות על הרעת תנאי המעצר של החשוד או הנאשם והעברתו למתקן כליאה.

סיכום אלטרנטיבת מעצר בית

מעצר בית חוסך לעציר את ההתמודדות הטראומטית שמלווה מעצר במתקן כליאה רגיל. יחד עם זאת, למרות היותו של מעצר בית חלופה הרבה יותר ראויה ממעצר במתקן כליאה, עדיין מדובר במעצר לכל דבר המגביל את תנועתו וחירותו של האדם. יתר על כן, דבר קיומו בתיק עלול להטות שלא בצדק את החלטת השופטים לגזר דין יותר חמור. בנוסף, לא אחת קורה שמקרי מעצר בית מטופלים בקצב איטי בהרבה על ידי המשטרה לעומת מעצר רגיל, והם יכולים אף לארוך חודשים רבים. יתרה מכך, במידה והחשוד או הנאשם יורשע, במעצר בית לא מקוזזים ימי מעצרו בניגוד למעצר רגיל. ואם לא די בכך, מדובר בתקופה בה האדם מוגבל ביכולתו להתפרנס, וכל העלויות והדאגה למחייתו ולצרכיו השונים מוטלים את כתפי משפחתו. כפועל יוצא מכך, חלופת מעצר בית הינה ברירת מחדל שבמידת האפשר עדיף להימנע ממנה, ולנסות לפעול לשחרור עם ערובה כספית.

זומנת לחקירה במשטרה או שוחררת למעצר בית מלא?

אזרחים רבים נוהגים לחשוב כי רק עבריינים או פושעים מקצועיים מוזמנים או נלקחים [לחקירת משטרה](#) ומבלים שעות ארוכות ומתישות בחדרי חקירות אפלים תוך שהם סופגים השפלות מנטליות ואלימות קשה שכל תכליתה היא לשבור בכל מחיר את רוחם ולהוציא מהם מידע, גם אם שקרי, שיהווה את המסמר האחרון בהליך הפלילי המתנהל נגדם. לצערנו, המציאות מלמדת כי גם אזרחים נורמטיביים, ללא עבר פלילי אשר חפים מכל אשם, מוצאים עצמם בעל כורחם, תחת חקירה פלילית ומעצר שווא. בימים בהם נדמה לעיתים כי מטרתה של החקירה המשטרית אינה מציאת ראיות לחשיפת האמת, אלא מציאת ראיות להרשעתו של חשוד מומלץ כי תעשו לעצמכם כלל ברזל אחד שישרת אתכם בצוק העיתים - היוועצו עם עו"ד טרם החקירה או שמרו על זכות השתיקה עד הגעתו לתחנת המשטרה.

חקירת משטרה או מעצר בית לאו מילתא זותרא הם. בשגרה אתם מתנהלים באופן נורמטיבי וחיים בתחושה של "לי זה לא יקרה", אולם במידה ומקרה כזה אכן קורה זכרו לשמור על זכות השתיקה ולהמתין להגעתו של עו"ד פלילי לתחנת המשטרה, לא משנה כמה השפלות אתם חוטפים וכמה זמן מעכבים אתכם בתחנה. עליכם להבין כי תצטרכו לגייס עצבי ברזל וקור רוח לצד שליטה עצמית, אך כל זה יהיה נכון וקביל בייחוד כאשר אתם יודעים דבר או שניים על החוק הפלילי בישראל ובמרבית המקרים, מרבית האזרחים כלל אינם יודעים זאת. זכרו, כי התייעצות משפטית עוד בטרם הגעתכם לחקירה במשטרה עדיפה על פני יעוץ בדיעבד ותיקון טעויות שנעשו במהלך החקירה.

במידה וקיבלתם הזמנה לסור למשטרה ואין לכם מושג מדוע, או לחילופין קיבלתם מעצר בית על-ידי הקצין הממונה לאחר החקירה, באפשרותכם ליצור עימנו קשר בכל שעה בטלפון **052-6885006** או באמצעות [הטופס המקוון באתר](#) ונשמח לסייע ולהציע לכם מענה ופתרונות מקצועיים בהתאמה אישית. הפניה אינה כרוכה בהתחייבות כל שהיא מצדכם. סודיות מלאה מובטחת.

{*:fast_contact}